

La recerca sobre joventut a Catalunya

Pilar París
 Pau Serracant
 Goretta Pascual
 Eudald Martorell
 Míriam Tintoré
 Eulàlia Cardeña
 Mireia Gangoletts

Generalitat de Catalunya. Observatori Català de la Joventut
 ocj.presidencia@gencat.net

Resum

L'objectiu d'aquest article és el d'oferir una panoràmica de la situació i de l'evolució recents de la recerca sobre joventut a Catalunya. En una primera part («La recerca en temes de joventut i el paper de l'Observatori Català de la Joventut»), s'hi descriuen les diferents estratègies institucionals d'anàlisi de la realitat juvenil, s'hi presenta l'Observatori Català de la Joventut de la Secretaria General de Joventut (Generalitat de Catalunya), s'hi fa una anàlisi de les característiques del camp d'investigació sobre joventut i de la seva evolució i s'hi plantegen els reptes i les necessitats d'actuació en aquest camp. En una segona part («Notes de recerca»), s'hi ofereix un conjunt de fitxes descriptives d'algunes de les principals recerques sobre joventut realitzades en els darrers anys a través de l'Observatori Català de la Joventut. Finalment («Bibliografia»), s'hi presenta una breu selecció bibliogràfica, realitzada pel Centre de Documentació Juvenil, d'algunes de les monografies sobre la realitat juvenil catalana aparegudes des de l'any 2000.

Paraules clau: recerca sobre joventut, Catalunya, observatoris, polítiques de joventut, recerca aplicada.

Abstract. *Youth research in Catalonia*

This section offers a State of the arts on youth research in Catalonia. In the first part («A: Youth research and the role of the Catalan Youth Observatory»), the different institutional strategies of youth research are described; the Catalan Youth Observatory (Catalan Government) is described; the characteristics and evolution of the youth research field are analysed; and the challenges on this field are also analysed. The second part («B: Research notes») gathers several notes on the main youth researches carried out in recent years through the Catalan Youth Observatory. The third part («C: Bibliography») presents a bibliography of some of the Catalan youth researches that have appeared since 2.000.

Key words: youth research, Catalonia, observatories, youth policies, applied research.

Sumari

1. L'Observatori Català de la Joventut	3. Notes de recerca
2. El camp d'investigació de la «joventut»	4. Selecció bibliogràfica

1. L'Observatori Català de la Joventut

En els darrers anys, ha tornat a augmentar l'interès de les administracions i les universitats per disposar d'instruments vàlids per monitoritzar l'evolució de determinats fenòmens o col·lectius. Després d'una etapa d'un relatiu distanciament, en l'actualitat sembla que s'ha aconseguit un cert consens sobre la necessitat de disposar d'informació fiable i regular sobre els aspectes assenyalats com a rellevants des de diferents instàncies institucionals. És en aquest nou context que cal emmarcar l'emergència i la consolidació de diferents models d'observatori, un dels quals és l'Observatori Català de la Joventut.

Els diferents models d'observatori es distingeixen per una sèrie de característiques *formals* i de *contingut* que convé tenir presents. Els elements que intervenen en els diversos models són cinc. En primer lloc, l'adscripció. Els observatoris poden estar directament vinculats a les universitats o a l'Administració, o poden ser organismes orgànicament independents. D'aquesta vinculació, en dependran bona part dels seus objectius i plantejaments respecte a la investigació. El segon element que cal tenir en compte és el finançament. Aquest pot ser públic, privat o mixt; i els observatoris poden rebre finançament inicial per totes les seves activitats o haver de cercar finançament extern per part de les seves recerques. Els àmbits d'actuació també contribueixen a configurar els models d'observatoris, ja que poden centrar-se en una temàtica específica o bé agrupar l'anàlisi de diferents col·lectius o fenòmens que es considera que tenen unes característiques comunes. Els destinataris de les actuacions dels observatoris, tot i ser compartits per tots, poden variar lleugerament. Alguns estan orientats bàsicament a facilitar informació a l'administració de la qual depenen, d'altres generen informació essencial a determinats agents socials i alguns ofereixen serveis a universitats i a investigadors. Finalment, cal veure qui s'encarrega de dur a terme la recerca. Els observatoris poden dur a terme les seves pròpies investigacions o productes, fer-los en cooperació amb altres organismes de recerca o bé externalitzar-los i assumir un rol de definició, control i coordinació.

L'Observatori Català de la Joventut (OCJ) va ser creat l'any 2000 com a part de la Secretaria General de la Joventut, la qual és l'organisme responsable de la planificació, coordinació i execució de les polítiques de joventut de la Generalitat. L'OCJ té la missió de contribuir a analitzar la realitat juvenil de Catalunya per facilitar l'orientació les polítiques de joventut. En aquest sentit, l'OCJ es mou en el marc del Pla Nacional de Joventut de Catalunya (PNJ), aprovat per unanimitat pel Parlament de Catalunya. El PNJ és l'instrument metodològic per definir, impulsar i coordinar les polítiques de joventut, des d'una perspectiva *integral, transversal, intedepartamental* i *interinstitucional* i a partir de la *participació* dels joves i les joves.

En relació amb els punts plantejats en la secció anterior, l'OCJ es defineix de la manera següent:

— **Adscripció.** L'OCJ forma part de la Secretaria General de Joventut i és la unitat de recerca en temes de joventut de la Generalitat de Catalunya.

- **Finançament.** El finançament de les activitats de l'OCJ prové de la pròpia Secretaria General de Joventut.
- **Àmbits d'actuació.** L'OCJ, a diferència d'altres observatoris que integren l'anàlisi de la joventut en l'estudi d'altres col·lectius (per exemplela infància), se centra exclusivament en l'anàlisi dels joves i les joves de Catalunya.
- **Destinatari.** El destinatari principal de les activitats de l'OCJ és la Secretaria General de Joventut i altres organismes de la Generalitat de Catalunya, tot i que les administracions locals i comarcals, les universitats i els agents socials tenen lliure accés als resultats generats.
- **Investigació.** L'OCJ funciona de manera mixta en relació amb l'externalització de les seves activitats. D'una banda, externalitza la realització de les recerques; de l'altra, internalitza una sèrie de tasques sobre les quals s'ha considerat que cal tenir un control directe: l'assessorament a municipis i comarques en l'anàlisi de la realitat juvenil, el manteniment d'una base de dades estadístiques, etc.

Per tal de dur a terme la missió de contribuir a l'anàlisi de la realitat juvenil de Catalunya per facilitar l'orientació de polítiques de joventut de Catalunya, l'OCJ ha establert cinc objectius prioritaris, cadascun dels quals es desplega en diverses línies d'actuació.

1.1. Fomentar l'estudi i el coneixement de la realitat juvenil i de les polítiques de joventut

Investigacions generals i específiques. Aquests estudis tenen com a objectiu conèixer al detall la situació dels joves que viuen a Catalunya, intentant establir relacions d'anàlisi i de comparança amb els joves d'Europa. Dels estudis que se n'encarreguen, cal assenyalar l'enquesta a la joventut de Catalunya que es realitzava ja abans de la creació de l'OCJ i que continua fent-se cada quatre anys. L'enquesta és un dels principals instruments de què disposa l'OCJ per descriure, analitzar i interpretar la realitat juvenil catalana.

Base de dades estadístiques sobre la joventut. L'OCJ actualitza una base de dades (que forma part de les estadístiques oficials de la Generalitat) sobre la joventut catalana, feta a partir de sistematitzar la informació estadística procedent de fonts secundàries. La informació s'estructura a partir de les àrees següents: Població, Educació i Cultura, Treball, Habitatge, Salut i Participació Democràtica. La base de dades ofereix informació comarcal.

Seminaris i conferències. L'objectiu d'aquestes activitats consisteix a reflexionar sobre qüestions que afecten els joves i formar i posar en contacte els joves investigadors. Els participants estableixen relacions i contactes que els permeten conèixer i incorporar-se a les xarxes d'investigació en matèria de joventut existents en l'àmbit català i internacional.

1.2. Enfortir i dinamitzar la xarxa d'investigació en matèria de joventut

Premi Joventut. Convocatòria dirigida especialment a nois i noies que hagin realitzat un treball d'investigació sobre la realitat juvenil. Poden optar a aquest premi les tesis o els treballs d'estudi, d'investigació o de sistematització de dades relacionats amb la realitat juvenil, preferentment dels joves catalans de 15 a 29 anys. El guanyador del premi rep una dotació econòmica i el compromís per part de l'OCJ de la publicació de l'original premiat.

Concurs de projectes d'investigació en matèria de joventut. Convocatòria dirigida a grups d'investigació que presentin projectes d'estudis en matèria de joventut a partir d'uns objectius marcats per l'OCJ. Són projectes que han de realitzar-se en un màxim de dotze mesos i que solen finançar-se totalment.

Grup de Treball sobre Joventut. L'OCJ, conjuntament amb l'Associació Catalana de Sociologia i el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia, ha impulsat la creació d'un grup de treball sobre joventut format per investigadors vinculats a diverses universitats i institucions. El grup té com a finalitat crear un espai dinàmic d'intercanvi d'informació relacionada amb l'estudi de la joventut; proporcionar un espai de debat i reflexió sobre l'anàlisi de la realitat juvenil, per poder intercanviar experiències i definir perspectives i conceptes comuns, i iniciar estratègies per incrementar la visibilitat dels estudis sobre la joventut, mitjançant la publicació d'articles, la realització de monogràfics, l'organització de seminaris i conferències, etc.

Butlletí electrònic. És un instrument d'informació, orientació i difusió de les activitats de l'OCJ i d'altres entitats sobre recerques i formació vinculades a la joventut.

1.3. Afavorir i promoure la formació de joves investigadors

Màster interuniversitari en estudis i polítiques de joventut. L'OCJ participa en el disseny i en la implementació d'un programa d'estudis de tercer cicle universitari que té com objectiu la formació especialitzada en el camp dels estudis i les polítiques de joventut. Aquesta actuació respon a la demanda existent, per part de joves investigadors i tècnics i professionals de la joventut, d'accedir a una formació especialitzada i de qualitat en l'àmbit de la joventut.

Ajuts a la formació especialitzada per a joves investigadors en matèria de joventut. L'objectiu dels ajuts consisteix a promoure i estimular la investigació entre els joves i sobre la joventut de Catalunya. Els ajuts estableixen dues modalitats: una estada de formació d'un mes a l'Institut de la Joventut d'Alemanya (DJI, Múnic), amb l'objectiu d'establir una anàlisi comparativa de les característiques dels joves de Catalunya respecte als alemanys, i tres ajuts per a la realització d'actuacions d'investigació previstes a projectes de tesis doctorals sobre la joventut a Catalunya.

Programes de transició escola-treball. L'objectiu dels programes és contribuir a formar professionals amb la recepció a l'OCJ d'alumnes en pràctiques procedents de les facultats i dels màsters en sociologia, ciències polítiques, antropologia i gestió pública.

Relacions internacionals. L'OCJ està en contacte amb altres centres d'investigació i de reflexió sobre la joventut, fomenta la realització d'estudis per conèixer la realitat juvenil a Europa i potencia l'existència de xarxes que facilitin l'intercanvi d'investigadors i estudis. En aquesta línia, l'OCJ pretén col·laborar amb investigacions i projectes internacionals engegats per la Comissió Europea i el Consell d'Europa, i amb els principals centres de recerca europeus sobre la joventut.

1.4. Difondre les activitats de l'OCJ

Amb l'objectiu de difondre les activitats que es desenvolupen i es coordinen des de l'OCJ, existeix una pàgina web (www.gencat.net/joventut/observatori). La línia editorial es concreta a través de dues col·leccions que duen el nom d'«Estudis» i «Aportacions».

La col·lecció «Estudis» publica, de manera sistemàtica, els estudis en la realització dels quals ha participat l'OCJ, amb l'objectiu de difondre el coneixement actual sobre la realitat juvenil catalana. La col·lecció «Aportacions» recull el contingut de les conferències organitzades per l'OCJ, com també el resum dels documents publicats en la col·lecció «Estudis». Totes dues col·leccions poden adquirir-se a les llibreries de la Generalitat i consultar-se en el Centre de Documentació Juvenil o bé, en format PDF, en la pàgina web de l'OCJ.

1.5. Ordenar i sistematitzar la documentació en matèria de joventut a través del Centre de Documentació Juvenil

El Centre de Documentació Juvenil s'ocupa d'ordenar i sistematitzar la documentació en matèria de joventut, la qual cosa facilita a investigadors, agents socials i polítics que treballen amb els joves informació i documentació d'estudis, investigacions i dades sobre el món juvenil. El fons documental està constituït per uns 8.000 documents en diferents suports: monografies, literatura grisa, audiovisuals, bases de dades i publicacions periòdiques. El fons s'organitza a partir d'una classificació pròpia amb els eixos següents: polítiques de joventut, estudis sobre joventut, ciències socials, participació democràtica, equilibri territorial i cohesió social, educació, cultura, treball, habitatge, salut, valors i creences, família, temps lliure i accés a la informació.

2. El camp d'investigació de la «joventut»

La relativament curta història del camp d'estudi de la joventut no està exempta d'una sèrie de característiques pròpies que, segons el nostre parer, li confe-

reixen un caràcter marcadament distint dels altres camps d'investigació en les ciències socials. Aquestes característiques distintives es poden descriure a partir de quatre punts de vista: el mediàtic, el popular, l'administratiu i l'acadèmic.

Des del punt de vista mediàtic, és indubtable que el camp de la joventut se centra en un col·lectiu «mediàticament atractiu». Aquest tret distingeix el camp de la joventut de la majoria d'altres camps, els resultats dels quals obtenen una escassa repercussió en els mitjans i, sobretot, no es veuen interferits per les deformacions ni les modes que aquests impulsen. Creiem que la informació que generen els mitjans pot descriure's a partir de tres característiques bàsiques: la negativitat, el moralisme i l'alarmisme i sensacionalisme. Pel que fa a la negativitat, la majoria d'informacions relacionades amb el món juvenil contenen una forta càrrega negativa que, sens dubte, contribueix a construir la imatge social dels joves. Violència juvenil, drogues, pèrdua de valors, són alguns dels temes recurrents per part dels mitjans de comunicació. Pel que fa al moralisme, bona part dels temes que acabem d'esmentar s'hi tracten no només negativament, sinó també amb un punt de moralisme, especialment en els articles d'opinió. Així, la pèrdua de valors dels joves es produeix en relació amb unes generacions que sí que en tenien, de valors; l'acomodament d'uns joves que ho tenen tot contrasta amb els esforços dels que van haver de guanyar-se tot el que tenen; etc. Tot i així, en el seu estudi sobre la imatge de la joventut a la premsa escrita, Xavier Giró conclou que «la negativitat que impregna la imatge dels joves als diaris no és un producte de generalitzacions gratuïtes de judicis de valor sobre el conjunt de la joventut, sinó de l'hegemonia de les peces periodístiques negatives sobre aquest sector social i, en particular, de la preeminència del contravalor de la violència»¹. Finalment, podem dir que el que creiem que confereix un especial impacte a les notícies sobre el món juvenil marcades per la negativitat i el moralisme és el seu alarmisme i sensacionalisme. Les notícies sobre els joves són fàcilment «espectacularitzables», ja sigui per l'exotisme dels seus protagonistes («tribus urbanes»), per l'edat dels individus que realitzen comportaments acceptats en altres edats (relacions sexuals, consums diversos) o, simplement, per ser joves.

Des del punt de vista popular, ens adonem que el tractament mediàtic del col·lectiu juvenil sens dubte està configurant la seva imatge social, encara que en bona part s'alimenta de les pors i dels prejudicis ja presents en la població general. El resultat d'aquests processos cristal·litza en un cert recel de la societat sobre els joves: aquests són «sospiçosos de», aliens, fins i tot perillosos. L'Enquesta de Seguretat Pública de l'any 2000 dedicava un monogràfic a la «Percepció dels ciutadans sobre la gent jove». L'anomenada «violència juvenil» era la primera preocupació relacionada amb la seguretat per part del conjunt de la població (8,79 en una escala de 0 a 10), seguida de «l'educació de nens i

1. GIRÓ, X. (2003). *La imatge de la joventut a la premsa escrita. Valors, política i violència. Anàlisi*, núm. 30, p. 105 <<http://www.bib.uab.es/pub/analisi/02112175n30p105.pdf>>.

joves» (8,73). En aquesta mateixa enquesta, la resposta a la pregunta «en general, quin nivell de conflictivitat generen els joves?» obtenia una mitjana de 6,59. Igualment, el 46,7% i el 36,5% de la població considerava que els joves eren «mal educats» i «violents», respectivament. És possible que s'estigui produint un curiós fenomen: d'una banda, la joventut, en abstracte, s'ha convertit —novament gràcies als mitjans de comunicació, en aquest cas instrument de la societat de consum— en el principal reclam publicitari de l'era moderna. La joventut és bella, positiva, alegre, i serveix per vendre qualsevol cosa. D'altra banda, les persones joves —els individus de carn i ossos— generen un rebuig creixent. Els joves i les joves ja no són «bells i positius», sinó que estan sota sospita i, en part, exclosos del que anomenarem «drets plens de ciutadania» (habitatge, treball decent, etc.).

Des del punt de vista administratiu, percebem que hi ha una sèrie de característiques distintives del camp d'estudi de la joventut que es poden descriure des d'aquest punt de vista. Són aquelles característiques derivades de les necessitats d'actuació de determinades institucions. Bàsicament, estem parlant de les administracions (i les seves polítiques públiques), però també cal tenir en compte els interessos de les pròpies universitats i dels propis investigadors. Pel que fa a les polítiques públiques de les administracions, hem vist com el discurs mediàtic i el popular confereixen al col·lectiu juvenil unes característiques diferents de les del conjunt de la població. En la mesura que la societat percep les persones joves com un col·lectiu amb unes característiques —i per tant unes necessitats— pròpies, s'obre la porta a les polítiques de joventut. Les polítiques públiques específicament dirigides al col·lectiu juvenil es començaren a desenvolupar sistemàticament a partir de la transició, i des de llavors —sense abandonar la marginalitat— han anat guanyant espai. Des del moment que existeix un camp d'actuació juvenil en l'àmbit de l'administració, existeix la necessitat de produir informació sobre les característiques i les necessitats del col·lectiu objecte d'aquestes actuacions. El que suggerim és que, en el camp d'investigació sobre joventut, les prioritats d'investigació estan influenciades per la necessitat de definir, analitzar i modificar, des de les polítiques de joventut, la població jove. Tot i que aquest tret no és exclusiu del camp d'estudi de la joventut, podem dir que la seva influència és notable, en la mesura que es tracta d'un camp petit, amb poca tradició històrica i, per tant, amb un accés limitat als recursos materials². Pel que fa a les necessitats de les pròpies universitats i dels propis investigadors, veiem que bona part dels condicionaments del camp d'investigació sobre joventut són els límits i els interessos del propi camp. En aquest sentit, la irrupció, fa uns quants anys, d'Enrique Martín Criado en el camp de la joventut, qüestionant la pertinença de la seva existència i donant suport a la seva integració en el camp d'estudi de les classes i les trajectòries socials, és un exemple del que plantegem. El fet que, passats sis anys, els seus

2. PATÓN, J. M. (pendent de publicació). *Joves adults i polítiques de joventut a Europa*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

plantejaments hagin estat cortesament arraconats, ens suggereix la força de les dinàmiques internes de qualsevol camp d'investigació.

Des del punt de vista acadèmic, el camp d'investigació sobre joventut adquireix unes característiques clarament peculiars, derivades de les urgències i de les necessitats creades des dels punts de vista descrits fins ara. Hem vist que, pel que respecta al món mediàtic i popular, els joves són «una espècie a part», separada del conjunt de la població per una sèrie d'estereotips i recels que contribueixen a construir la realitat. Hem vist com aquestes creences provoquen que les polítiques públiques dispensin un tracte especial a aquest col·lectiu a través de les polítiques de joventut, les quals, al seu torn, generen la necessitat de produir informació sobre les característiques i demandes d'aquest col·lectiu, necessitat recollida per les institucions i els investigadors que configuren el camp d'estudi sobre la joventut. Totes aquestes dinàmiques i interessos creats poc tenen a veure amb les necessitats d'investigació sobre joventut *estrictament acadèmiques*. Des d'aquest punt de vista, el primer que caldria preguntar-se és *quines són les característiques dels individus que els defineixen com a joves*, i en quina mesura *aquestes característiques justifiquen la realització d'investigacions específiques sobre aquest col·lectiu*, ignorant característiques que aquestes mateixes persones poden compartir amb individus no joves (per exemple: el gènere, la classe social, l'ètnia, etc.). És significatiu que moltes de les aportacions més útils per entendre els processos de transformació en el col·lectiu jove no provenen del propi camp d'investigació de la joventut, sinó de disciplines amb una llarga tradició acadèmica³. En aquest sentit, és possible que les variables citades tinguin més influència, en determinats casos, que la pròpia edat de l'individu. I és precisament en el moment que l'edat deixa de ser la variable classificatòria bàsica dels individus quan la definició de jove s'obre completament i, per consegüent, es desdibuixen les fronteres del camp d'investigació de joventut.

Més enllà d'aquestes especificitats, la investigació sobre joventut s'insereix en el camp de la investigació social en general; per la qual cosa comparteix amb ella les seves característiques bàsiques en el context de Catalunya i Espanya. Segons el nostre parer, aquestes es poden sintetitzar en tres dimensions: en primer lloc, la feblesa institucional de la investigació científica, expressada

3. Pensem, per exemple, en les aportacions de Beck, Mingione o Sennet sobre la fragmentació de la vida laboral; en els estudis sobre el canvi generacional de valors fets en el context de la World Values Survey, vinculats a Inglehart; en les aportacions provinents del camp de la sociologia de la família (Meil, Lecardi, Flaquer) o de les classes socials (Cachón, Martín Criado); en les dades sobre trajectòries juvenils generades per l'European i el British Household Panel Survey; en les investigacions sobre moviments socials i participació juvenil provinents de la ciència política; etc. Potser les aportacions més fecundes en el camp de la investigació sobre joventut provenen de l'estudi de les *cultures juvenils*, especialització «degana» en aquest camp. Aquest fet podria suggerir-nos que potser les característiques realment comunes als individus joves —allò que els fa joves— estan vinculades, més que a qualsevol altre àmbit, als aspectes culturals i expressius. És possible estudiar més adequadament els altres àmbits (transició de l'escola al treball, pobresa, valors, etc.) des d'altres disciplines.

en els baixos pressupostos d'I+D, els quals no es compensen amb aportacions privades. En segon lloc, la manca de debat públic i acadèmic sobre qüestions de rellevància científica, derivada de l'escassa tradició científica de la societat catalana i espanyola. I, en tercer lloc, la manca de vinculació entre investigació i pràctica, derivada dels dos aspectes anteriors i de la falta de connexió entre les universitats, d'una banda, i el mercat i les institucions públiques, de l'altra.

2.1. *L'evolució de la investigació sobre joventut*

En la secció prèvia, hem analitzat quins són els condicionaments (tant els «restrictius» com els «capacitadors») de la investigació sobre joventut en el context català. En aquesta, pretenem fer-hi un breu repàs de les principals tendències presents en aquest camp. Novament, ho farem a partir de diferents perspectives: els atributs conferits a la joventut, la concepció política de la joventut, els aspectes substantius de l'estudi de la joventut i els aspectes metodològics.

Si analitzem els atributs conferits a la joventut, podem classificar les investigacions sobre el món juvenil a partir d'una escissió teòrica subjacent⁴: les que consideren que la joventut és una *etapa plena de la vida* i les que consideren que és una *transició a la vida adulta*. Aquesta darrera perspectiva entén els joves com a individus en transició cap a l'adquisició dels rols i dels atributs definits com a adults en una societat determinada i tendeix a centrar-se en els processos formatius, laborals i domiciliaris de les persones joves. Sovint, aquesta perspectiva ha estat criticada per ser «adulocràtica», ja que se centra en les mancances dels joves (allò que els falta per arribar a ser adults), més que no pas en allò que els joves són. En la nostra opinió, però, la perspectiva de les transicions contribueix a evidenciar els dèficits de ciutadania amb què han de conviure bona part de les persones joves en l'actualitat. En aquest sentit, el terme *adulocràcia* pot ser entès com a equivalent al de *societat de classes* o *patriarcat*. Tot i la simplificació inherent a aquests conceptes, certament proporcionen una perspectiva útil per a l'anàlisi social. Entre les investigacions que consideren la joventut com una «etapa plena de la vida», hi trobem una visió *juvenilista* (que entén la joventut com una etapa en si mateixa, definida en positiu a partir de les seves característiques pròpies) i una visió marcada per la *negativitat* (que considera que les persones joves estarien caracteritzades per una sèrie d'atributs permanents —«joves acomodats», «generació perduda»...— que impliquen una autèntica ruptura generacional). Les recerques «juvenilistes» han tingut la virtut de trencar amb els plantejaments que associen la joventut a una «moratòria», a una sala d'espera de l'adultesa, i de centrar-se en la riquesa de les múltiples i contradictòries vivències de la joventut. Amb tot, poden haver contribuït a emascarar una sèrie de dèficits i problemàtiques en la situació dels

4. Joaquim Casal esbossa les idees principals d'aquest paràgraf a: CASAL (2000). «Capitalismo informacional, trayectorias sociales de los jóvenes y políticas sobre juventud», a CACHÓN (ed.). *Juventudes y empleos: perspectivas comparadas*. Madrid: MTAS.

joves i les joves, vinculades a les seves dificultats en l'esfera laboral i domiciliària. En aquest sentit, el discurs juvenilita ha estat útil als gestors de les polítiques de joventut, en la mesura que ofereix una imatge dels joves i les joves centrada en l'esfera de l'oci que encaixa perfectament amb el tipus d'intervencions realitzades des d'aquestes àrees. Encara més, probablement aquest tipus de perspectiva d'anàlisi deu haver estat estimulada per la pròpia administració, per tal de legitimar les polítiques i els programes que ja s'estaven duent a terme. D'altra banda, la perspectiva marcada per la «negativitat» sovint ha buscat el sensacionalisme més que no pas la rigorositat; els seus plantejaments han estat àmpliament difosos i han tingut una certa acceptació social i mediàtica, en la mesura que realitzen diagnòstics generalistes que encaixen amb els prejudicis de part de la societat. Enmig d'aquests plantejaments, apareixen intents —com els del propi Casal a partir del *biografisme*— d'integrar la perspectiva de les transicions amb l'anàlisi dels processos i les experiències viscuts per les persones joves en l'etapa juvenil.

Si ens centrem en la concepció política de la joventut, caldrà fer referència a la valoració social subjacent als principals plantejaments des dels quals s'ha estat estudiant la joventut. Esquematzant —potser exageradament, com hem fet fins ara— direm que han existit dues grans perspectives polítiques en els estudis sobre la joventut: les que veuen els *joves com a problema* i les que se centren en *els problemes dels joves*. La primera perspectiva arrenca, en els països anglosaxons, de la irrupció de les tribus urbanes: l'aparició d'una sèrie de subcultures, estils i comportaments juvenils al marge de la societat «adulta» van ser percebuts com una amenaça a l'ordre social establert (encara que fos l'ordre simbòlic). L'estudi de les subcultures juvenils comporta l'aplicació, en el camp de la joventut, del clàssic concepte sociològic de «desviació social». A pesar que des de la dècada de 1980 aquests plantejaments han rebaixat molt el seu to, en moltes investigacions sobre els joves encara subjau un intent de «desactivació» de les conductes i de les actituds juvenils definides com a problemàtiques per la resta de la societat. D'altra banda, a partir dels anys vuitanta, es produeixen una sèrie de canvis estructurals de la situació dels joves (aparició de l'atur massiu, allargament «defensiu» de l'escolarització, etc.) que provoquen que es comenci a parar esment a la situació dels joves des de camps d'investigació fins en aquell moment aliens a l'anàlisi de la joventut. La sociologia del treball, de l'educació, economistes, etc. comencen a estudiar les problemàtiques específiques dels nois i noies en el marc de la liberalització econòmica. Si des de la perspectiva anterior l'objecte bàsic d'estudi eren les cultures juvenils i els problemes que aquestes causaven a l'ordre establert, des d'aquesta perspectiva es van començar a estudiar de manera sistemàtica els processos materials i les dificultats que aquests generaven entre els joves. Si la primera perspectiva es caracteritzava, en general, per culpabilitzar els joves de la seva pròpia situació i de bona part dels problemes socials, des d'aquesta perspectiva més crítica, en canvi, sovint s'ha tractat el col·lectiu juvenil com a víctima passiva de processos que el superen. En tots dos casos, el potencial del jove com a subjecte de la seva pròpia història queda marginat.

Si observem els aspectes substantius de l'estudi de la joventut, ens en criden l'atenció tres aspectes. D'entrada, destaquen una sèrie de llacunes importants. En l'àmbit de la joventut, trobem una forta tradició i consolidació dels estudis culturals, els estudis sobre les processos de maduració psicològica dels adolescents, la sociologia del mercat de treball i la sociologia de l'educació. Trobem, en l'altre extrem, poca investigació rellevant sobre la posició dels joves en l'estructura social, sobre immigració, sobre participació i sobre determinats aspectes de la salut dels joves (per exemple: salut reproductiva). Igualment fonamental esdevé emprendre anàlisis rigoroses i sistemàtiques sobre la relació entre les polítiques públiques (tant si són de joventut com si no) i la situació dels joves (en particular, sobre el seu impacte en la posició dels joves en l'estructura social). Més enllà de les temàtiques concretes estudiades, el que més destaca és el caràcter d'especialització dels objectes d'estudi. Crida particularment l'atenció l'escassa atenció prestada a la vinculació entre les transformacions en l'esfera cultural (l'àmbit d'estudi de les perspectives que tendeixen a conceptualitzar la joventut com una etapa de la vida i que històricament arrenquen d'una visió dels joves com a problema) i les transformacions en l'esfera material (l'àmbit d'estudi de les perspectives que tendeixen a conceptualitzar la joventut com una transició a la vida adulta i que històricament arrenquen d'un intent de visibilitzar els problemes dels joves). Sembla més que raonable postular una possible vinculació entre, d'una banda, les actituds presentistes dels joves i l'augment de la importància de l'oci en la configuració de les identitats juvenils i, d'altra banda, el procés de precarització del mercat de treball i l'augment de la vulnerabilitat social dels joves. Amb tot, són escassos els intents d'abordar, de manera sistemàtica, la vinculació entre les dues esferes. Cal dir, però, que aquesta no és precisament una característica distintiva de Catalunya, sinó que esdevé un dèficit compartit pel camp d'estudi de la joventut. Finalment, cal mencionar el subdesenvolupament del diagnòstic, del disseny i de l'avaluació. Abans ja hem comentat la poca importància que històricament ha tingut el diagnòstic de la realitat juvenil (més enllà d'anàlisis generals), el disseny de polítiques i programes de joventut i l'avaluació d'aquests. És significatiu com les polítiques de joventut dissenyades pels successius governs (tant a Catalunya com a Espanya) s'han caracteritzat per fer-se sense unes anàlisis sòlides i rigoroses de la realitat juvenil. Si això ocorre a nivell estatal o autonòmic, en nivells administratius inferiors la realitat acostuma a ser encara més complicada. Aquest fet sens dubte es deu al caràcter perifèric que fins ara han tingut les polítiques de joventut (centrades en l'esfera del temps lliure) i la consegüent manca de pes específic de les unitats responsables de dur-les a terme. Com era d'esperar, a mesura que les polítiques de joventut intenten esdevenir integrals i transversals, el subdesenvolupament dels instruments de treball s'ha fet palès i han començat a sorgir iniciatives al respecte, tot i que la distància amb altres països europeus és forta. Bàsicament, com més central és el paper de les polítiques de joventut en cada país, més instrument d'anàlisi i avaluació hi ha. El cas paradigmàtic és el d'Alemanya, que acompanya les seves potents polítiques de joventut amb uns mecanismes de monitorització àmpliament consolidats i

respectats. D'altra banda, fins i tot en alguns països on les polítiques específiques de joventut són perifèriques (com és el cas d'alguns països nòrdics), aquestes es beneficien de la tradició més gran de diagnòsi i avaluació pròpia de les seves administracions.

L'especialització temàtica que trobem en el nostre camp d'estudi fa que, des del punt de vista metodològic, es produeixin dues situacions: d'una banda, es dona una separació de disciplines acadèmiques. És possible que l'estudi de determinades temàtiques es pugui abordar millor des de determinades disciplines. Així, els economistes s'ocupen de l'anàlisi de la problemàtica de l'accés a l'habitatge i els antropòlegs dominen l'estudi de les subcultures juvenils; des de la sociologia, s'ha tocat una diversitat més gran de gèneres, però normalment des dels límits d'aquesta disciplina. Probablement, l'especialització temàtica en el camp de la joventut ha dificultat la interdisciplinarietat. D'altra banda, també es produeix una separació de metodologies quantitatives i qualitatives. El predomini de determinades disciplines en l'estudi de determinades temàtiques ha afavorit el predomini de les seves tècniques d'investigació. Així, per exemple, en els estudis sobre habitatge trobem bàsicament tècniques quantitatives, mentre que en els estudis sobre cultures juvenils les tècniques qualitatives són les dominants. Aquestes divisions metodològiques també són força comunes en el conjunt de la recerca internacional sobre joventut.

2.2. Reptes i necessitats de la recerca sobre joventut

A partir del que s'ha dit fins ara, esdevé relativament senzill sistematitzar el que considerem que són els principals reptes i necessitats de la investigació sobre joventut⁵:

a) Reptes i necessitats teòrics i metodològics

Una qüestió que destaca amb força és la conceptualització de la joventut. Més amunt, hem vist com des de la perspectiva dels atributs conferits a la joventut, aquesta pot entendre's com una etapa plena (fet que comporta una prioritització dels estudis culturals en detriment dels aspectes materials i estructurals) o bé com una etapa de transició a la vida adulta (fet que comporta una definició en negatiu de la joventut, a partir del que li falta per arribar a l'edat adulta); igualment, hem vist com des de la concepció política del col·lectiu juvenil, aquest pot ser entès com un problema per a la societat (fet que comporta la seva culpabilització) o com un col·lectiu amb problemes (fet que comporta la seva victimització). Tant si ens centrem en els debats dels atributs conferits a la joventut

5. J. Espluga ha fet un intent semblant de sistematització dels reptes de la recerca sobre joventut, del qual en prenem diverses idees. Vegeu ESPLUGA, J.L. (2003). «La recerca sobre joventut a Catalunya. Document de síntesi», a OBSERVATORI CATALÀ DE LA JOVENTUT (ed.). *La recerca sobre joventut a Catalunya. Ponències presentades en l'Àrea d'Investigació del 3r Congrés de la Joventut de Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. <<http://www.gen-cat.net/joventut/observatori>>.

com en els debats sobre la concepció política de la joventut, veiem que cal fer un pas endavant que permeti superar aquestes dicotomies. Com afirmen Giménez i Llopart⁶, és necessari establir una base conceptual que eviti els paranys de l'adulocràcia (definició en negatiu i normativa de la joventut) i del culturalisme (oblit dels processos materials). Les autores citades defensen l'adopció del concepte d'emancipació com a centre de la idea de joventut. Emancipació entesa com el procés d'adquisició dels drets plens de ciutadania, és a dir, dels recursos que permeten als individus orientar el curs de les seves trajectòries vitals. Aquest tipus de plantejament, no obstant això, presenta dues dificultats. En primer lloc, sembla que ens limitem a substituir el concepte de «vida adulta» pel d'«emancipació», en el sentit que la possessió o no d'aquests drets de ciutadania seguiria marcant la frontera entre joves i adults; la joventut, però, segueix essent definida en negatiu. En segon lloc, aquesta concepció de joventut introdueix un plantejament «perillós» des del punt de vista de la investigació, ja que podem entendre que els joves no són els individus en procés d'emancipació (és a dir, d'adquisició dels drets de ciutadania), sinó aquells individus que *també* (igual que els adults) han de tenir-los. En aquest sentit, estaríem fent un salt important, en el qual la investigació sobre joventut abandonaria les seves pretensions descriptivoexplicatives i es posicionaria en l'àmbit de les normativopolítiques. A pesar que aquest salt pot ser molt interessant políticament i estratègicament, a nivell d'anàlisi presenta riscos evidents.

Una altra qüestió essencial és la vinculada a joventut i estructura social. De les moltes llacunes en la recerca sobre joventut, n'hi ha una que destaca poderosament: com afecten els canvis produïts en el context socioeconòmic de la globalització a la condició juvenil? Estem assistint a un procés de mobilitat intergeneracional descendent? Quin és l'impacte de les polítiques públiques sobre el col·lectiu juvenil? No es tracta només d'estudiar aspectes incomprendiblement oblidats, com ara la pobresa i l'exclusió social dels joves, sinó el marc de les desigualtats socials en general. És aquest un aspecte interessant del camp d'investigació sobre joventut, ja que, a través seu, es poden analitzar aspectes bàsics de les CCSS, com ara la reproducció i el canvi social.

Finalment, també mereix una reflexió l'escissió entre economia i cultura. Tal com hem apuntat prèviament, és urgent superar la dicotomia entre les investigacions que se centren en els processos materials (mercat de treball, habitatge, etc.) i els culturals (pràctiques de risc, estudis culturals, etc.). La superació d'aquesta distància permetria comprendre més bé els fenòmens que es produeixen en l'una i l'altra esfera, així com —i aquest hauria de ser l'objectiu principal— avançar en la comprensió de la globalitat de la vida dels joves. Aquests plantejaments podrien generar dues conseqüències i requisits molt desitjables: la interdisciplinarietat i la combinació de tècniques quantitatives i qualitatives.

6. GIMÉNEZ, L.; LLOPART, I. (2003). «Les polítiques de joventut a Catalunya: polítiques residuals per a qüestions perifèriques?», a *La recerca sobre joventut a Catalunya...*, op. cit.

b) Reptes i necessitats de context

A aquests plantejaments teòrics i metodològics, directament vinculats al procés d'investigació, cal afegir-hi algunes necessitats que van més enllà d'aquest procés: d'entrada, és necessària una millora de la vinculació investigació-acció. L'enfortiment de les polítiques de joventut requereix l'augment de la vinculació entre investigació i acció. En el cas de Catalunya, el Pla Nacional de Joventut ha implicat un canvi radical en l'orientació de les polítiques dirigides al col·lectiu juvenil. Aquestes han passat de centrar-se exclusivament en l'oci dels joves a adoptar una perspectiva integral orientada a facilitar el procés d'emancipació dels nois i noies. Per tant, no només es necessita millorar el que ja es fa (quantitat i qualitat de la investigació sobre joventut), sinó que és imprescindible iniciar i consolidar aspectes fins ara marginals: la implicació de la recerca en el diagnòstic de la realitat juvenil i en el disseny i l'avaluació de polítiques i programes de joventut. Des d'aquest punt de vista, esdevé bàsic millorar un aspecte que no hem comentat fins ara: la territorialització del coneixement de la realitat juvenil. Si la investigació ha de servir per implementar projectes d'intervenció, és imprescindible que el coneixement generat sigui vàlid per als distints territoris en els quals aquests s'implementaran. La territorialització implica un augment important de la complexitat i dels costos de la recerca sobre joventut, però és un pas bàsic en el desenvolupament de les polítiques centrades en aquest àmbit.

En segon lloc, la millora dels plantejaments teòrics i metodològics de les anàlisis de la realitat juvenil, així com la vinculació entre investigació i intervenció, hauria de produir un augment de la visibilitat del coneixement sobre la realitat juvenil. El camp d'investigació sobre joventut hauria de guanyar espais acadèmics i mediàtics, ja sigui a través de la consolidació d'estudis monogràfics sobre la realitat juvenil o a través de l'adopció de la variable edat en les investigacions sobre la població en general. En tercer lloc, tots aquests aspectes haurien de conduir a incidir sobre els discursos públics (ja siguin populars, mediàtics o administratius) sobre la joventut, a través d'introduir més objectivitat en el tractament dels temes i a través de contribuir a seleccionar els temes rellevants sobre els quals gira el debat sobre joventut. Finalment, per desenvolupar aquests objectius, és evident que cal donar més suport a la investigació sobre joventut i a les xarxes d'estudi. En aquest sentit, l'Observatori Català de la Joventut ha començat a treballar en la consolidació de les línies de treball descrites anteriorment, les quals esperem que contribueixin a fer-les possibles.

* * *

Podeu trobar informació sobre totes aquestes activitats a la web de l'Observatori Català de la Joventut: <http://www.gencat.net/joventut/observatori>. També podeu contactar per correu electrònic a: ocj.presidencia@gencat.net

3. Notes de recerca

L'objectiu d'aquest apartat és oferir una breu visió d'algunes de les recerques sobre el jovent de Catalunya fetes en els darrers anys a través de l'Observatori Català de la Joventut. Els *propis investigadors* han omplert les fitxes facilitades per l'OCJ. Per qüestions d'espai, no hi hem pogut incorporar les investigacions fetes en el marc d'altres institucions, ja siguin fundacions vinculades a l'estudi de la joventut, universitats, etc.

Títol	Crisi del treball i emergència de noves formes de subjectivitat laboral en els joves
Autor/s	Bernat Albaigés (dir.), Vicente Sisto i Jose Antonio Román
Equip d'investigació	—
Any de finalització	2001
Publicació	ALBAIGÉS, B. (dir.); SISTO, V.; ROMÁN, J. A. (2003). <i>Crisi del treball i emergència de noves formes de subjectivitat laboral en els joves</i> . Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 10.
Objectius	La recerca es proposa comprendre com els joves que es troben en una situació de vulnerabilitat laboral (per exemple: atur, subocupació, economia submergida, etc.) construeixen simbòlicament la seva experiència relativa al món del treball i així copsar noves formes de subjectivitat laboral emergents en el context actual de la crisi del treball.
Metodologia	La recerca ha estat realitzada a partir de l'anàlisi qualitativa de diverses entrevistes efectuades a joves amb diferents situacions socioeconòmiques, socioeducatives i sociolaborals. En concret, la mostra està formada per setze joves menors de vint-i-cinc anys, que treballen o que manifesten la voluntat de fer-ho i que es troben en una situació irregular, atípica o precària en el mercat laboral (o simplement n'estan exclosos). En la configuració de la mostra, s'hi han considerat diverses variables, com ara el nivell socioeconòmic, el nivell d'instrucció o la situació laboral, no tant per establir diferències de discurs entre les diverses categories, sinó per identificar-ne les coincidències. En qualsevol cas, els joves entrevistats disposen d'unes condicions materials de vida estables i sostenibles, generalment perquè combinen una situació de precarietat laboral amb una de no emancipació familiar.
Resultats principals	La recerca planteja com l'experiència reiterada de la precarietat laboral provoca, entre alguns joves, estratègies adaptatives caracteritzades per una certa normalització de la seva situació laboral «anòmala», en el sentit que «el que visc és anòmal i per tant es normalitzarà» i «aquesta anomalia és normal per l'actual període de la meua vida». Així, la relació precària amb el treball és concebuda com a natural i necessària per a la incor-

poració futura a la vida activa estable «pròpia» de l'adult, mentre que en el present es relativitza davant l'oportunitat d'aprofitar millor unes altres esferes vitals «típicament» juvenils, com ara l'oci, aparentment menys heteroreguladores que el treball. De fet, el treball precari es devalua en les seves funcions psicosocials i expressives, assumint un valor eminentment instrumental, alhora que l'assumpció de responsabilitats adultes es posposa i la *joventut* es perpetua i es revalor com a instància de *llibertat*, no com a simple etapa de pas. Això no significa que la precarietat revalorï la joventut, sobretot perquè la seva experiència no és fruit d'una elecció lliure i obstaculitza oportunitats de transició laboral i possibles espais de realització personal. No obstant això, aquestes formes de subjectivitat no entren en conflicte amb el fet de *ser* i de *sentir-se jove* —sempre que estiguin garantits els recursos necessaris per viure a través del treball (precari) o de la família—, de tal forma que contribueixen indirectament a perpetuar la precarietat laboral. Les característiques del mercat laboral produïdes a partir de la crisi del treball troben en aquestes formes de subjectivitat una font de legitimitació indirecta i de reproducció social.

Contacte

Adreça electrònica: bernat.albaiges@uab.es

Títol	Els comportaments alimentaris dels joves en procés d'emancipació
Autor/s	Elena Espeitx, Juanjo Cáceres, Anna Puchal i Cristina Marfil
Equip d'investigació	OPCA (Observatori Permanent dels Comportaments Alimentaris) CESNID (Centre d'Ensenyament Superior de Nutrició i Dietètica)
Any de finalització	2003
Publicació	Pendent de publicació.
Objectius	Els objectius de la recerca es concreten en quatre punts: analitzar els comportaments alimentaris de joves en edats compreses entre els divuit i els trenta anys, establir quins factors i quines interrelacions entre coneixements, hàbits i actituds afavoreixen una alimentació «correcta» o condueixen a comportaments considerats «problemàtics», proporcionar un marc de comprensió ampli dels factors socioculturals que afecten i que incideixen sobre aquests comportaments, i, finalment, orientar actuacions adreçades als joves.
Metodologia	S'han utilitzat les eines metodològiques següents: entrevista personal, grups de discussió, diari de consum setmanal i qüestionari de freqüència de consum. Juntament amb aquestes eines principals, s'hi han aplicat qüestionaris de pràctiques alimentàries i de manipulació d'aliments i qüestionaris de coneixements nutricionals. La recerca s'ha desenvolupat en

dues fases. A la primera, s'ha aplicat, a una mostra de vint individus, l'entrevista personal, el qüestionari de freqüència de consum i el diari setmanal, juntament amb els qüestionaris de manipulació i de coneixements. La selecció d'aquests vint individus s'ha realitzat atenent les variables següents: sexe, edat, estructura de la llar, lloc de residència, grau de responsabilitat culinària i de proveïment. A la segona fase, d'aprofundiment de qüestions que s'han aparegut com a rellevants, s'han realitzat quatre grups de discussió. En els grups ha participat un total de vint-i-set informants.

Resultats principals

La preocupació per la imatge corporal —que passa molt majoritàriament pel control del pes— i, en menor mesura, per la forma física, el benestar, la salut en un sentit ampli, és un dels principals factors estructuradors dels joves. Per aquest motiu, s'ha prestat una particular atenció a les estratègies alimentàries que adopten els joves en aquest sentit, i en quines representacions i sistemes de classificació es fonamenten. La manca de competències culinàries i de compra, per la seva banda, apareix com un dels principals factors de desestructuració. Aquesta manca d'habilitats es relaciona amb l'escassa valoració de les tasques domèstiques, entre les quals hi ha la compra i la cuina. Desvaloració que contrasta amb la importància atorgada a l'alimentació des de la perspectiva de la imatge corporal i la salut.

També s'ha observat el paper significatiu dels pares en l'alimentació dels joves, fins i tot en aquells que ja s'han emancipat. Aquest paper és central a l'hora dels referents —de la construcció del concepte d'alimentació «correcta»— i també en els mateixos comportaments. La part de l'alimentació a càrrec dels pares és percebuda, sovint, com a «corrector» o «re-equilibrador» de les pràctiques dels nois i noies. Finalment, la solitud apareix com un factor de desestructuració de primer ordre. Els joves que viuen sols o que realitzen un nombre important d'àpats en solitari són aquells que presenten uns comportaments més problemàtics, mentre que l'alimentació socialitzada apareix com a generadora d'estructura i «ordre».

Contacte

Adreça electrònica: contacte@observatori.info

Títol	La imatge corporal en les revistes juvenils femenines
Autor/s	Mònica Figueras
Equip d'investigació	Treball de recerca dirigit per la Dra. Montserrat Quesada (Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual, Universitat Pompeu Fabra).
Any de finalització	2002
Publicació	FIGUERAS, M. (2004). <i>La imatge corporal en les revistes juvenils femenines</i> . Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 14. http://www.gencat.net/joventut/observatori

Objectius

Analitzar el paper que desenvolupa el concepte de bellesa i, concretament, de la corporalitat que reflecteixen les revistes juvenils femenines en la realitat de les adolescents. S'ha analitzat quin pes té la imatge física en l'agenda temàtica que fixen les publicacions i quin cànon corporal promocionen. Com a objectius secundaris, la recerca estudia la finalitat de la bellesa i el tractament que s'atorga a l'alimentació, a l'activitat física i als trastorns de la conducta alimentària.

Metodologia

L'estudi s'ha centrat a investigar les revistes juvenils femenines d'informació general de l'esfera privada: *You, Ragazza* i *Mujer 21*. L'anàlisi es va organitzar en dues parts: *l'Anàlisi formal* de les revistes o estructura i *l'Anàlisi de contingut*. Es va realitzar, per una banda, una anàlisi temàtica quantitativa per descriure sistemàticament la presència i l'absència de les categories seleccionades i, per l'altra, una anàlisi de contingut qualitativa que va permetre valorar la direcció i la intensitat dels temes tractats, tant el contingut manifest com el latent. Per conèixer els missatges implícits i explícits, se'n va contemplar preferentment la part informativa, és a dir, les unitats redaccionals que inclouen el titular, el text i les imatges. A més, es va analitzar la publicitat directa i la publicitat indirecta present en la part redaccional a través de recomanacions de productes.

Resultats principals

- El culte a la bellesa física és el que caracteritza i defineix l'adolescent femenina.
- Uns altres temes propis de l'adolescència no queden reflectits en les revistes.
- La publicitat i els consells publicitaris reforcen els continguts de les revistes i potencien la transversalitat de la imatge física.
- El concepte de bellesa s'articula a partir d'una figura esvelta.
- La bellesa física no és una finalitat en si mateixa, sinó un mitjà per aconseguir el que és realment important: l'èxit afectiu.
- Les revistes juvenils femenines es posicionen com les «germanes grans» de les lectores a efectes orientadors.
- Les revistes promocionen el cànon de bellesa basat en cossos esvelts sota el benefici aparent de la salut.
- Les revistes no reflecteixen la diversitat de cossos que existeix en la societat.
- L'esveltesa no té sentit si no és per fer exhibició corporal pública.
- El sacrifici i el consum són les eines per deixar de ser l'anequet lleig.
- El discurs explícit sobre els trastorns de la conducta alimentària és incoherent amb la resta del discurs de les revistes.

Contacte Estudis de Periodisme. Universitat Pompeu Fabra. La Rambla, 30-32. 08002 Barcelona. Telèfon 93 542 2283. Adreça electrònica: monica.figueras@upf.edu

---

Títol Consum cultural dels joves catalans. Anàlisi de l'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya, 2001

Autor/s Roger Martínez, Isaac González i Verónica de Miguel

Equip d'investigació —

Any de finalització 2004

Publicació Pendent de publicació.

Objectius L'objectiu de la recerca era analitzar les pràctiques de consum cultural en un sentit ampli —com a formes de vida—, per veure com s'entrellaçaven amb les biografies individuals, els canvis històrics i les formes i estructures socials. És a dir, no volíem limitar-nos a analitzar les diferents intensitats, sinó que volíem mirar d'entendre les lògiques amagades darrere de les xifres.

Metodologia Anàlisi estadística de l'enquesta basada en creuaments bivariants, anàlisi de regressió múltiple i anàlisi de correspondències, i la realització i anàlisi complementària de sis grups de discussió de joves amb diferents característiques socio-demogràfiques.

Resultats principals La nostra tesi és que, per pensar el consum cultural, cal adoptar un punt de vista que tingui en compte la cultura entesa com a «forma de vida» —en la qual les pràctiques de consum cultural hi desenvolupen un paper important—, que configura un joc de significats que transcendeix tant la simple fruïció subjectiva com les fronteres estrictament econòmiques o d'estatus social.

Les manifestacions culturals són un codi d'adscripció simbòlica a una percepció del món. Aquest codi ens permet situar-nos en el nostre entorn social, però ho fa de manera menys unívoca i clara que unes quantes dècades enrere. Creiem que, actualment, els processos de producció cultural (col·lectiva) a través de la gran quantitat d'artefactes i pràctiques culturals, fa que el joc de signes i codis hagi guanyat més força, de manera que no només ha fet més subtils —menys òbvies— les seves connexions amb les posicions socials, sinó que en part esdevé un autèntic «estructurador» d'aquestes posicions, no sempre de manera exacta o homòloga a les posicions estrictament desiguals a nivell objectiu. Amb això volem dir que si abans un alt estatus social anava més clarament lligat a un consum cultural legítim, i les posicions populars a un consum cultural popular, actualment aquestes distincions no són en absolut tan nítides. El fet que no ho siguin obre la possibilitat que apareguin codis i adscripcions a codis que estruc-

turin posicions que no necessàriament coincideixin amb posicions estructurals. La mateixa existència d'aquests codis «deslligats» de posicions estructurals fa que les mateixes diferències estructurals deixin de percebre's amb claredat.

Pel que fa a les conclusions d'ordre descriptiu, en primer lloc, hem vist que els joves catalans són, d'entre tots els catalans, els que en general mostren unes xifres més elevades de consum cultural, no només de formes culturals molt visibles en les cultures juvenils, com pot ser la música, sinó del conjunt de pràctiques analitzades, incloses les considerades de cultura legítima, amb connotacions socials més adultes.

En segon lloc, hem remarcat que cal diferenciar molt clarament entre «fer» una activitat i «com fer-la». Quan l'enquesta ens ho ha permès, hem vist que, quan analitzàvem els tipus de consums culturals que es practicaven, no apreciàvem diferències clares entre sectors de joves, o entre joves i el conjunt de la població, però que la situació era molt diferent quan analitzàvem les maneres de fer una pràctica concreta. Aleshores sí que emergien, amb força, diferències significatives.

En tercer lloc, hem diferenciat tres grans tipus de consums culturals: uns que eren minoritaris i que sistemàticament anaven molt lligats a una alta posició en relació amb el nivell d'estudis i l'ocupació —també, tot i que aquestes dades eren molt menys fiables, als ingressos segons situació de transició. Aquests consums coincidien amb el que hem anomenat *cultura legítima*, que inclou les activitats d'anar al teatre, visitar museus, galeries d'art, monuments i arxius, llegir llibres i diaris —però no revistes ni periodisme esportiu— i, en menor mesura, la pràctica associativa i les activitats creadores.

Uns altres consums que, en contraposició als anteriors, tendien a estar molt més estesos entre el conjunt de la població —tot i que no sempre, com és el cas de les revistes— i que, sobretot, no mostraven una associació clara amb les posicions més altes per estudis, ocupació o ingressos. És per això que les hem anomenat activitats de *consum popular*, no en el sentit de tradicionals, sinó d'abast general i no estratificat per posició social. Ens referim a escoltar música, mirar la televisió, escoltar la ràdio, llegir revistes, anar al cinema i a concerts. Sobre aquests consums, ha resultat interessant veure com, d'una generació a l'altra, algunes d'aquestes formes canviaven la manera d'entrelligar-se i articular-se amb les estructures socials, de manera que, per exemple, si en les generacions més grans escoltar música sí que va associat a aquells amb més nivell d'estudis o a les posicions ocupacionals més altes, això no és així en el cas dels joves. Això té molt a veure, òbviament, amb el fet que el procés de «popularització» d'alguns d'aquests consums és històricament recent (en el cas de la música quan es van popularitzar, fa poques dècades, els aparells reproductors). Les formes de consum cultural popular són, fixem-nos-hi,

aquelles manifestacions on el mercat hi desenvolupa un paper més important, en el sentit que depenen menys de criteris «acadèmics» o «oficials» a l'hora de determinar-ne els continguts, i més de les dinàmiques de la demanda majoritària i «popular».

Finalment, també hem identificat uns altres consums, els que hem anomenat de *cultura digital*, que mostraven una dinàmica marcadament juvenil, sobretot en la seva apropiació en el camp de l'oci (el que hem anomenat *consum tecnològic*). Aquesta agrupació feia referència al consum cultural al voltant dels ordinadors i d'Internet, que si bé per una banda es mostrava molt lligat a l'escola, ja que els estudiants eren de llarg els que més el practicaven, també hem vist que al mateix temps els joves en feien un ús tecnològic remarcable. A banda de ser estudiant i tenir menys edat, també hem vist que el que més influïa aquest consum era ser home, tot i que hem apuntat la possibilitat que en els més joves de tots la diferència segons sexe s'estigués transformant.

Contacte

Adreces electròniques: isaac.gonzalez@uab.es i rmartinezsa@uoc.edu

Títol	Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya
Autor/s	Pau Miret
Equip d'investigació	Pau Miret (Centre d'Estudis Demogràfics), autor amb Victòria Martorell i Jordi Segon. En estreta col·laboració amb Clare Holdsworth, del Departament de Geografia de la Universitat de Liverpool
Any de finalització	Primers resultats el 2002, tot i que encara se'n continuen analitzant les dades
Publicació	MIRET, P. (2004). <i>Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya</i> . Barcelona: Secretaria General de la Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 25. http://www.gen-cat.net/joventut/observatori MIRET, P.; MARTORELL, V.; SEGON, J. (2002). «Emancipació juvenil a la ciutat de Barcelona». <i>Papers de Demografia</i> , núm. 204. Bellaterra: Centre d'Estudis Demogràfics.
Objectius	Analitzar els àmbits que tenen a veure amb la transició entre la joventut i el món adult a Catalunya: l'extensió en l'educació no obligatòria, les condicions del mercat laboral o les necessitats d'habitatge.
Metodologia	Combinació de l'anàlisi estadística mitjançant l'entrevista amb profunditat. Com a fonts de dades numèriques, s'utilitzen l'Enquesta Sociodemogràfica de 1991 i l'Enquesta de Població Activa des de 1990 fins a 2000. Per altra part, s'han analitzat onze entrevistes.

Resultats principals

Anàlisi quantitativa:

1. Substancial increment de l'escolarització no obligatòria. Les dones han accedit a l'educació més tard en el temps, però en l'actualitat l'escolarització femenina és superior a la masculina.
2. Entrada cada cop més tardana al mercat laboral. A principis dels anys noranta, la pràctica totalitat dels homes al voltant dels trenta anys eren laboralment actius, proporció que ha disminuït substancialment durant aquesta dècada. El model de divisió de gènere en el món del treball va viure el seu clímax durant els anys cinquanta i seixanta, i, malgrat que s'ha erosionat molt en l'actualitat, ni de bon tros no ha desaparegut.
3. El model d'emancipació força primerenca que es va registrar a principis dels setanta s'havia observat durant els anys seixanta, sense ser per a res una pauta que pogués ser qualificada com a «tradicional». En l'actualitat, té lloc el procés contrari, i cada cop hi ha més joves solters que conviuen amb els pares.

Anàlisi qualitativa:

4. L'estructura d'autoritat de pares a fills ha sofert un gran relaxament, de manera que l'única cosa demanada en general per aquells és saber els plans dels fills per a les primeres hores de la matinada.
5. La col·laboració econòmica o en les tasques domèstiques dels fills que conviuen amb els seus pares és mínima i, habitualment, nul·la.
6. El procés d'emancipació juvenil és en l'actualitat molt més extens que el viscut per la generació dels pares.
7. Un dels problemes viscuts com a fonamentals per a l'emancipació és l'habitatge, i és que fins que no es disposa de casa independent no es considera hom mateix com a autònom de la família de procedència.

Contacte

Adreça electrònica: pmiret@ced.uab.es

Títol	Joves adults i polítiques de joventut a Europa
Autor/s	Juan Manuel Patón
Equip d'investigació	La investigació va tenir lloc dins el Programa de Pràctiques Professionals del Màster en Polítiques Públiques i Socials (UPF). La supervisió i el redactat definitiu es van portar a terme en el marc del Màster Interuniversitari en Estudis i Polítiques de Joventut (UAB, UdG, UdL, URV, SGJ).
Any de finalització	2003
Publicació	Publicació pendent. Investigació guanyadora del Premi Joventut 2003.

Objectius

1. Definir un marc conceptual, establir els punts de partida i establir criteris per a l'anàlisi transnacional comparada de les polítiques de joventut a Europa, aplicant els criteris del PNJCAT i del Llibre Blanc de la Comissió Europea a l'anàlisi de les polítiques de joventut d'altres països. 2. Reivindicar l'atenció cap a les necessitats dels joves adults entesos com a nova categoria social emergent avui dia arreu d'Europa. 3. Defensar les polítiques de joventut com a àrea clau de les polítiques socials. 4. Proposar una base —principis estratègics i criteris d'organització administrativa— per a l'atenció de les necessitats dels joves adults. 5. Superar la bizantina discussió entre els defensors de les polítiques afirmatives i els defensors de les polítiques de transició.

Metodologia

La metodologia ha estat basada en: 1. L'anàlisi documental. 2. La cerca i la consulta de recursos bibliogràfics. 3. Les visites internacionals guiades. 4. Les entrevistes a investigadors i responsables de les administracions d'altres països. 5. L'assistència a diverses trobades professionals, seminaris d'estudi i conferències de caràcter nacional, estatal i internacional. 6. L'*Estudi sobre les condicions de vida dels joves i les polítiques de joventut a Europa* (IARD) ha desenvolupat un paper fonamental com a estructurador d'arguments i com a contrapunt per a la crítica.

Resultats principals

Les dues parts del treball tenen un caràcter marcadament analític. Conduïxen a una sèrie de resultats —conclusions, recomanacions per a l'acció i propostes d'intervenció—, els principals dels quals són: 1. Cal explicitar els punts de partida —referències conceptuals i analítiques— a l'hora d'endegar estudis comparatius d'abast transnacional. 2. Cal diferenciar analíticament —i segregar sectorialment— les polítiques d'atenció, promoció i protecció de la infantesa i l'adolescència i les polítiques de transició adreçades als joves adults. 3. Cal adoptar una perspectiva que atengui la diversitat en les estratègies reals d'intervenció —ja siguin explícites o implícites— en relació amb el tipus d'Estat de benestar i el grau de satisfacció de les necessitats juvenils nuclears. 4. Per donar resposta a les necessitats juvenils nuclears adultes —transicionals—, calen criteris flexibles en l'establiment de les franges d'edat de referència per a la intervenció, de manera que facilitin la viabilitat de polítiques socials adreçades a l'assoliment de la plena ciutadania. 5. Cal estudiar, descriure, classificar i avaluar les polítiques de joventut —i definir el concepte administratiu de joventut—, situant el centre de les anàlisis en les necessitats i els problemes dels joves i adoptant —per tant— una aproximació estratègica. Cal portar a terme polítiques socials de joventut integrals, transversals i plenament coordinades. 6. Culminen el treball amb la proposta conceptual de les «polítiques de transició afirmativa», com una síntesi com-

patibilitzadora de diversos posicionaments que habitualment són presentats —en la nostra opinió, injustificadament— com a contradictoris.

Contacte   Telèfon: 699 824 074. Adreça electrònica: jmpaton@terra.es

---

Títol	Els tècnics en la política de joventut de l'Administració pública catalana
Autor/s	Pere Soler, Albert Bayot, Anna Planas i Josep Vila
Equip d'investigació	Grup de Recerca en Polítiques, Programes i Serveis Educatius i Socioculturals (GRES) del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona.
Any de finalització	2002
Publicació	SOLER, P. (coord.) (2002). <i>Els tècnics en la política de joventut de l'Administració pública catalana</i> . Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 17. http://www.gencat.es/joventut/observatori
Objectius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Revisar i actualitzar el cens del personal que actualment treballa com a tècnic de joventut per a l'Administració pública de Catalunya. 2. Definir el perfil que tenen els tècnics que s'ocupen de la política de joventut de l'Administració pública catalana. 3. Detectar el nivell de planificació i la metodologia de treball que apliquen en aquest àmbit de treball. 4. Copsar la percepció que els tècnics de joventut tenen d'aquest sector professional. 5. Estudiar l'opinió i la valoració, a grans trets, que els tècnics fan de les polítiques de joventut. 6. Detectar les mancances formatives d'aquests professionals.
Metodologia	<ol style="list-style-type: none"> 1. La tramesa d'un qüestionari a tots els tècnics de joventut durant el període de maig a setembre de 2001. 2. La realització i l'anàlisi de <i>grups de discussió</i> amb tècnics de diferents administracions i realitats territorials. 3. La realització i l'anàlisi d'un grup de discussió amb els coordinadors territorials de joventut de la Generalitat de Catalunya i la directora de l'Observatori Català de la Joventut.
Resultats principals	L'estudi presenta una descripció sobre la situació actual a nivell formatiu i de necessitats del col·lectiu estudiat i acaba proposant unes vint-i-cinc propostes concretes per tal d'optimitzar el treball d'aquests professionals i, de manera indirecta, l'aplicació i el desenvolupament de les polítiques de joventut a Catalunya. Entres d'altres, algunes de les propostes són: <ul style="list-style-type: none"> — Augmentar el nombre de tècnics de joventut i estudiar-ne la distribució. — Potenciar i millorar les competències i les funcions dels tècnics de joventut comarcals.

- Establir relacions entre les administracions que intervenen en joventut i els cicles formatius lligats a l'animació sociocultural.
- Donar suport a l'emergent oferta de formació de tercer cicle.
- Elevar el nivell de planificació de les accions.
- Vetllar per una aplicació correcta i real de la metodologia de treball lligada a l'elaboració de plans integrals de joventut.
- Potenciar el treball en xarxa i facilitar el lideratge dels comarcals.
- Facilitar, als tècnics de joventut, de manera permanent, informació actualitzada per tal de poder interpretar correctament la realitat i les necessitats que se'n deriven.
- Situar com a referent i promotor de canvis el Pla Nacional de Joventut.
- Millorar la inversió i aprofitar més els recursos.
- Crear un nivell de formació bàsica reconegut.
- Accentuar els espais d'intercanvi d'experiències.
- Establir un pacte entre les diferents instàncies per determinar a qui correspon la iniciativa i la responsabilitat en les diferents modalitats de formació permanent.

Contacte

Adreça electrònica: pere.soler@udg.es

Títol	La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?
Autor/s	Raül Tormos
Equip d'investigació	Supervisió del professor Agustí Bosch. Universitat Autònoma de Barcelona
Any de finalització	2004
Publicació	Pendent de publicació.
Objectius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificar diferències bàsiques entre joves i grans en el conjunt d'orientacions i comportaments polítics (actituds, valors, ideologies, abstenció i vot a partits), prenent com a àmbit d'estudi l'electorat català des de 1984 fins a 2003. 2. Desvelar si les possibles causes d'aquestes diferències es troben en el cicle de vida o en la generació de la qual els individus formen part. 3. Determinar les característiques sociològiques i polítiques dels joves abstencionistes i dels que voten cadascun dels partits, i comparar-les amb les dels grans. Exemple: característiques que diferencien els joves que voten PSC dels que voten CiU, i comparar-les amb les de l'electorat gran que vota aquests mateixos partits (nivell d'estudis, interès per la política, etc.).

4. Comprovar si els joves tenen efectivament unes actituds més variables que les dels grans, i si l'allargament de l'edat jove en termes socials té una correspondència amb l'edat psicològica (actituds).

Metodologia

- Tècniques estadístiques aplicades a l'anàlisi d'enquestes.
- Fonts: Sondeigs del CIS postelectorals a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1984 fins a 2003; i sondeigs anuals de l'ICPS 1991-2002.
- Dues aproximacions:

1. *Descriptiva*

Estudi en anys successius de tipus *cross-sectional*, on es comparen persones de la mateixa edat (joves amb joves) i d'edat diferent (joves amb grans) en diversos moments en el temps. Ús de taules de contingència i gràfics.

Fusió de bases de dades de l'ICPS per augmentar artificialment les mostres, amb l'objectiu d'explorar les diferències dins els subgrups d'edat. Taules de contingència amb tres variables (vot/abstenció, edat, i característiques socio-demogràfiques, valors, etc.).

2. *Analítica*

Identificar efectes de generació i cicle de vida amb la metodologia multivariant corresponent. Exclusió de l'efecte del període. Fusió de les bases de dades del CIS per computar el cicle de vida de cada generació (1984-2003). Aplicació de regressions lineals i logístiques per aïllar-ne els efectes.

Resultats principals

- S'observen diferències sistemàtiques entre joves i grans a diverses actituds i comportaments polítics.
- Algunes d'aquestes diferències estan vinculades al cicle vital i altres a la generació.

Contacte

Adreces electròniques: raul.tormos@cpdp.uab.es i rtormos@hotmail.com

---

Títol	Arguments adolescents: El món dels adolescents explicat per ells mateixos
Autor/s	Jaume Funes (direcció i redacció)
Equip d'investigació i universitat	Núria Casas (coordinació del projecte). Anna Berga, Marta Comas, Teresa Climent i Jesús Vilar (equip d'investigació). Pere Fernández, Gemma Funes i Núria Ollé (col·laboradors).
Any de finalització	2004
Publicació	Pendent.
Objectius	— Conèixer alguna de les maneres com els adolescents veuen la seva nova adolescència.

	<ul style="list-style-type: none"> — Delimitar els components que expliquen la diversitat adolescent. — Experimentar estils sobre com es pot treballar amb els adolescents les seves preocupacions.
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> — Quadern qüestionari a 800 adolescents de 4rt d'ESO de 12 IES de Catalunya. — Sessions de discussió amb adolescents a classe. — Sessió de discussió amb els seus professors i els pares i mares.
Resultats principals	<ul style="list-style-type: none"> — Un conjunt de dades que expliquen les adolescències com a pràctiques que es donen en determinats contextos. — Una proposta metodològica de com tenir en compte els «arguments» adolescents. — La descripció dels principals components de la condició adolescent segons els adolescents. — La descripció del clima escolar i de les relacions amb el professorat. — La descripció de la relació amb els adults del grup familiar. — Els principals components de les dificultats per entendre la diversitat i la generació d'actitud exclouent.
Contacte (opcional)	Adreça electrònica: fbofill@fbofill.org

Títol	Geografies adolescents a secundària. Els posicionaments dels fills i filles de famílies d'origen immigrant en els mapes relacionals i culturals articulats en l'àmbit escolar
Autor/s	Miquel Àngel Alegre Canosa
Equip d'investigació	Universitat Autònoma de Barcelona (Departament de Sociologia)
Any de finalització	2004
Publicació	Prevista per al 2005 dins la col·lecció «Estudis» de la Secretaria General de Joventut.
Objectius	La finalitat de la tesi ha estat analitzar les experiències de posicionament dels joves i les joves d'origen estranger en el si de les geografies relacionals i culturals que es dibuixen en territori escolar. L'objectiu bàsic d'aquest treball ha estat el d'interpretar i explicar les raons i les implicacions d'aquestes experiències viscudes. En l'apartat relacional, s'hi analitzen les posicions que els joves immigrants ocupen en les xarxes d'amistat i companyia que s'estructuren a l'aula i al pati. En l'apartat cultural, s'hi examina com aquests joves se situen respecte dels mapes de sentit que signifiquen les cultures adolescents presents en els espais escolars estudiats.
Metodologia	Aquest doble exercici es basa en el treball etnogràfic (observació participant, entrevistes en profunditat, grups de discussió...) realitzat durant dos cursos escolars a dos centres

públics de secundària situats en municipis de l'àmbit metropolità.

Resultats principals

- a) En relació amb els posicionaments dels joves immigrants en els *mapes culturals* adolescents, destaquen:
  - Els sentits de la seva «normalitat»: la majoria dels alumnes d'origen estranger entrevistats ocupen posicionaments de «normalitat» en els mapes culturals. Els sentits d'aquesta normalitat són viscuts diferentment en funció del gènere, la procedència concreta i el temps d'estada al centre. En termes generals, l'experiència d'aquests posicionaments allunya aquests joves adolescents d'aquells qui representen rols conductuals i estètics de transgressió més extrema: en la manera de comportar-se a classe o d'assumir certes pràctiques considerades de «risco».
  - Els sentits de la seva «maduresa»: sobretot entre les noies arribades a l'Estat espanyol en edats preadolescents, existeix la convicció que molt sovint les separa dels nois i també de les noies espanyoles de la seva mateixa edat un grau més alt de maduresa. El fet d'haver hagut de viure un trencament amb l'espai físic i social conegut, haver hagut de descobrir nous entorns, noves situacions, haver hagut de lluitar per fer-se «un lloc» en uns nous mapes de sociabilitat juvenil..., això unit al pes dels rols de gènere, tot plegat «força» un procés de maduració diferent del que experimenten els joves i les joves que no han viscut personalment aquests desafiaments i preocupacions.
- b) En relació amb els posicionaments dels joves immigrants en els *mapes relacionals*, destaca la conclusió següent:
  - La conformació d'unes xarxes de companyia i amistat o d'unes altres depenen de bon començament del «camp dels possibles relacionals». Els límits d'aquest camp estan en funció del grau d'obertura o tancament dels grups ja consolidats, així com del nivell d'hostilitat inicialment viscut en les relacions amb l'alumnat autòcton. En ambients de tancament reticular, la sortida més plausible és la de cercar l'ajut en aquelles xarxes de suport que resten obertes. Sovint, aquesta doble funció d'acollida i suport l'ofereixen aquells grups de companys del mateix origen, o aquells nois o noies autòctons amb posicions més perifèriques en l'estructura de les xarxes socials de referència.
- c) En relació amb la hipòtesi del contacte intercultural, s'extreu la conclusió següent:
  - Les possibilitats d'èxit (i fracàs) del contacte, és a dir, les possibilitats que el contacte contribueixi o no a la relativització dels prejudicis interculturals mútuament compartits, depenen de quina sigui la configuració de les geografies adolescents en qüestió. Efectivament, són les

geografies adolescents (els seus mapes de significats, els seus mapes de relacions) les que doten d'un sentit o un altre, d'uns continguts o uns altres les experiències de contacte.

Contacte

Adreça electrònica: miguelangel.alegre@uab.es

4. Selecció bibliogràfica

Heus aquí una selecció d'algunes de les publicacions sobre els joves i les joves de Catalunya aparegudes des de l'any 2000. No s'hi han inclòs articles o capítols de llibre.

(Totes les publicacions de la Secretaria General de Joventut poden consultar-se a la seva web: <http://www.gencat.net/joventut/publicacions>)

Anàlisis generals

- CASAL J.; GARCIA M.; MERINO R.; QUESADA M. (2003). *Enquesta als joves de Catalunya 2002, avançament de resultats*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, 19.
- (2004). *Enquesta als joves de Catalunya 2002; itineraris d'educació, treball i família*. Barcelona: Secretaria General de la Joventut. Col·lecció Estudis.
- FEIXA, C. (2001). *La generació @. La joventut al segle XXI*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 13.
- INSTITUT D'INFÀNCIA I MÓN URBÀ (2002). *La infància i les famílies a l'inici del segle XX*. Barcelona: CIIMU.
- MÓDENAS, J.; LÓPEZ, J. (2001). *Els joves catalans en el 2011: els canvis que vénen*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 4.
- OBSERVATORI CATALÀ DE LA JOVENTUT (ed.) (2003). *La recerca sobre joventut a Catalunya. Ponències presentades en l'Àrea d'Investigació del 3r Congrés de la Joventut de Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.
- RAMON, A.; SINTES, E. (2002). *Condicions de vida dels joves de la província de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- SERRACANT, P. (2001). *Viure al dia. Condicions d'existència, comportaments i actituds dels joves catalans. Informe sobre la joventut catalana al 2001*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 6.
- SERRACANT, P.; BRUNET, D. (2002). *L'anàlisi de la realitat juvenil*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Sinergia, núm. 3.

Educació i cultura

- AA.DD. (2002). *Joves i valors. Els joves catalans en l'Enquesta Europea de Valors*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 9.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (ed.) (2001). *Els valors dels joves avui: una nova reflexió des de la ciutat de Sabadell*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Col·lecció Materials de Joventut, núm. 15.

- MARTÍNEZ, R. (2002). *Cultura juvenil i gènere*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 8.
- UNIVERSITAT DE LLEIDA (ed.) (2000). *II Forum sobre la Joventut a Lleida: Joves entre dos mons*. Lleida: Universitat de Lleida.
- (ed.) (2000). *III Forum d'Estudis sobre la Joventut: Música i ideologies*. Lleida: Universitat de Lleida.
- VIÑAS, C. (2001). *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Col·lecció Materials de Joventut, núm. 16.

Treball

- ALBAIGÉS, B. (dir.) (2003). *Crisi del treball i emergència de noves formes de subjectivitat laboral entre els joves*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 10.
- BRUNET, I. (ed.) (2001). *Joves i transició al mercat de treball*. Barcelona: Pòrtic.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (ed.) (2002). *Pacte per l'ocupació juvenil a Catalunya 2001-2003*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- MIRÓ, I.; ORTIZ, D. (2001). *Treball, valors i canvi. Les ruptures de la precarietat*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 5.
- SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT (ed.) (2000). *El futur del mercat de treball dels joves*. Barcelona, SGJ. Col·lecció Espais de Reflexió, núm. 3.

Habitatge

- DEP CONSULTORIA ESTRATÈGICA; TRILLA, C. (2003). *Els joves catalans i l'habitatge: 1999-2003*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 11.
- GOMÀ, R. (2003). *Joventut, okupació i polítiques públiques a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 11.
- MIRET, P. (2004). *Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 24.

Salut

- OBSERVATORI DE NOUS CONSUMS DE DROGUES EN L'ÀMBIT JUVENIL (2002). *Informe 2002*. Barcelona. http://www.aspb.es/ipad/ipad_obs.asp
- SURÍS, J. C.; PARERA, N. (2002). *Enquesta de salut als adolescents escolaritzats de Catalunya 2001*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.
- FARRENY, J. M. (2000). *Joventut i salut mental a Lleida: reflexions des d'un programa de prevenció*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida i Secretaria General de Joventut.

Participació

- AA.DD. (2002). *Els militants de les organitzacions polítiques juvenils a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Col·lecció Materials de joventut, núm. 17.
- BRUNET, D. (2002). *Guia per a la creació de Fòrums Joves*. Barcelona: Secretaria General de Joventut Col·lecció Sinèrgia, núm. 2.

- CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA (2001). *Què són i com es creen els consells locals de joventut. Guia de suport a la creació dels consells locals de la joventut*. Barcelona: CNJC.
- FUNDACIÓ FERRER I GUÀRDIA (1999). *Joves i participació a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 2.
- GIMÉNEZ, L. (dir.). (2001). *L'associacionisme i la participació estudiantil a les universitats de Catalunya*. Barcelona: CNJC.
- SELLARÈS, A. (2003). *Participació jove*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Sinergia, núm. 6.
- (coord.) (2003). *Participació secundària: estudi sobre la participació de l'alumnat als centres públics de secundària de Barcelona*. Barcelona: CJB.

Migracions

- ABDELOUAHED, M. i altres (2002). *Immigració i lleure: orientacions per a l'acció*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Sinergia, núm. 5.
- ALEGRE, M. A.; HERRERA, D. (2000). *Escola, oci i joves d'origen magribí*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Col·lecció Materials de Joventut, núm. 14.
- BESALÚ, X.; CLIMENT, T. (2004). *Construint identitats: espais i processos de socialització dels joves d'origen immigrant*. Barcelona: Mediterrània.
- DOMINGO, A.; BAYONA, J.; BRANCÓS, I. (2001). *Les migracions internacionals i població jove de nacionalitat estrangera a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Estudis, núm. 7.
- ESSOMBA, M. A. (coord.) (2001). *Sanduk. Guia per a la formació dels educadors i les educadores en interculturalitat i immigració*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.
- LLUVICH, E.; ORTEGA, M. (2004). *Els nous rurals del Pallars Sobirà*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 26.
- MÓDENES, J. A.; RECAÑO, J. (2003). *El territori i la mobilitat migratòria dels joves a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 22.

Polítiques de joventut

Documents marc

- AJUNTAMENT DE BARCELONA (1999). *Les polítiques afirmatives de joventut. Una proposta per a la nova condició juvenil*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- COMISSIÓ EUROPEA (2002). *Un Nou impuls per a la joventut europea: llibre blanc de la Comissió Europea*. Barcelona: Comissió Europea. <http://www6.gencat.net/joventut/catala/sgj/internacional/llibreb.htm>
- CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA (ed.) (2001). *186 propostes per a l'associacionisme juvenil per una democràcia participativa*. Barcelona: CNJC.
- CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA I SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT (2003). *3r Congrés de la Joventut de Catalunya: Establim ponts de diàleg*. Barcelona: CNJC i Secretaria General de Joventut.
- (2004). *III Carta de la joventut catalana: el programa polític del moviment associatiu juvenil*. Barcelona: CNJC.
- SECRETARIA GENERAL DE JOVENTUT (2000). *Pla Nacional de Joventut. Joves 2010*. Barcelona: Secretaria General de Joventut.

Anàlisis i guies d'actuació

- BRUNET, D. (2002). *Com fer un pla integral de joventut*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Sinergia, núm. 1.
- EQUIP D'ANÀLISI POLÍTICA (2002). *Joventut, territori i ciutadania*. Barcelona: Diputació de Barcelona. <http://www.diba.es/plajove/documents/documents.asp>
- MONTES, P. (2000). *Les polítiques de joventut en els municipis petits i mitjans*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- SOLER, P. (2002). *Els tècnics en la política de joventut de l'Administració pública catalana*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Aportacions, núm. 17.
- TOLOSA, L.; BRUNET, D. (2002). *Avaluació de Plans Locals de Joventut*. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Col·lecció Sinèrgia, núm. 4.

Col·leccions

- Col·lecció «Aportacions». Observatori Català de la Joventut. Secretaria General de Joventut.
- Col·lecció «Eines de Treball Juvenil». Oficina del Pla Jove. Diputació de Barcelona. <http://www.diba.es/plajove/publicacions.asp>
- Col·lecció «Estudis». Observatori Català de la Joventut. Secretaria General de Joventut.
- Col·lecció «Materials de Joventut». Oficina del Pla Jove. Diputació de Barcelona. <http://www.diba.es/plajove/publicacions.asp>

Revistes

- Debat juvenil*. Barcelona: Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. <http://www.cnjc.net/>
- Entrejóvenes*. Barcelona: Asociación Diomira.
- Papers de joventut*. Barcelona: Asociación Diomira.

Pilar París Pujol, cap de l'OCJ de la SGJ de la Generalitat; mestra i llicenciada en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona. Dirigeix les col·leccions «Aportacions» i «Estudis» impulsades per l'OCJ-SGJ. Ha estat coordinadora del Pla Interdepartamental de Joventut (1993-1997) i del Comitè de Programa del Congrés de la Joventut de Catalunya (1998). Adreça electrònica: pparis@gencat.net

Eudald Martorell, responsable del Centre de Documentació Juvenil de l'OCJ-SGJ de la Generalitat des de l'any 1990. Llicenciat en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona, ha fet estudis de postgrau de documentació a la Universitat Politècnica de Catalunya. Adreça electrònica: emartorell@gencat.net

Eulàlia Cardeña, llicenciada en Psicologia per la Universitat de Barcelona, és responsable de formació, comunicació i foment de la investigació a l'Observatori Català de la Joventut de la SGJ de la Generalitat. Adreça electrònica: ecardeña@gencat.net

Mireia Gangolells, llicenciada en Documentació per la Universitat de Barcelona. Especialitzada en temes de joventut: anàlisi de la informació i atenció als investigadors i al

públic en general. Tècnica de l'OCJ-SGJ de la Generalitat. Adreça electrònica: mgangolells@gencat.net

Goretti Pascual, llicenciada en Història Moderna i documentalista especialitzada en temes de joventut. Treballa al Centre de Documentació Juvenil de l'OCJ-SGJ de la Generalitat. Adreça electrònica: gpascual@gencat.net

Pau Serracant, sociòleg especialitzat en temes de joventut. Coordinador d'estudis i recerca de l'OCJ-SGJ de la Generalitat. Ha realitzat diverses recerques sobre l'anàlisi de la realitat juvenil. És professor associat de la Universitat de Girona. Adreça electrònica: pserracant@gencat.net

Míriam Tintoré, sociòloga especialitzada en temes de joventut. Tècnica de l'OCJ-SGJ de la Generalitat. Ha intervingut en diverses recerques sobre joventut i immigració. Actualment dóna suport als consells comarcals i als ajuntaments per fer l'anàlisi de la realitat juvenil. Adreça electrònica: mtintore@gencat.net

---